

sius, aliisque afferunt: literalem Apollinarium, A*n*e*l**s*. Euthymius exponit quadruplicem omnis, qua in campis est, & iuxta Graecos nominis etymologiam est hic a *rooto* apposita, vel *aratus*, *matare*, forsan Euthymius derivat a *rooto* & *is* *zeta*) cuncta quia prona in terram apicunt, i.e. miria fine, i.e. uelutaria & tera. Thomas nominat cervos, apes, & similes. Folegins concedit de feris, ac Tiresianus, & Genebradius, & S. Vulgo quodvis humana carens facie animal vocamus & *pecus*. In libro Proverbiorum & *quod Latine legimus*; Leo fortissimis bestiarum. Graec est *oxus* & *bov* & *bov* & *oxw*. Didymus & Theodoreus esti fatuorum Graecum vocabulum feris convenire, quo modo interdum Cicero interpretatur, tamen docet hec loco sermonem dumtaxat esse de domino manutetur quavis & ante transfigurationem homo his imperaret, & post eam nonnulli viri sancti imperaverint, ut leonibus Daniel, & vepre Paulus, &c. Dionysius Carthasianus de hoc ipso domino, quod habuit Christus, & communavit nonnullis, praetenevit item quoque locum intelligit, Hebreus nomen generale est animalibus domesticis, Bucinatus, feris quadrupedibus. De montibus, & ageribus legitur in Psalmo quadragesimo nono 1*s* de domesticis aliis *m*. Lege si vis, animi gratia, qui Joannes Goropius Becanus in Cimbriam suam laudans linguam de hac voce bermach nigratur.

Euthymius, &c. mundo isto, concupiscentiam carnis, & oculorum, & superbiae virtus, atque triplacem Christi temptationem de Euthymius & eis attribuitur, qui credunt Evangelio de Gentilibus: quos seruantes in collibus, & montibus pa- trum Christifus, inventi, & in ovile rediit: boves, qui de Iudea gravis iugum legis trahentes: pecora, qui idolorum cultu perseverant, ac priui juxta etymolo- giam ἀντιλούσαις, de qua polta, voluptati terrene va- cant volentes cali. Angelos: p̄fices maris, Demonas, qui inter fluctus prælensis viae sublimant, atque in amara pravarum actionum falangem vivunt: omnes tandem subiiciendos Christo, ut ei immaginatæ reflectantur cælestium p̄ Philipp. terrarum, & inferiorum h. Jacobus de Valencia sive 10. populus, status inferiores hominum: boves, reges, principes, & majores: pecora campi, gentes barbaras, ut Scy- das, Ethiopiae, Nomadas, &c. per campos, deserta, nemora vagantes: p̄fices maris, habitantes in insulis maris qui perambulant: feminæ maris, navigantes: volucres spli- Angeli tum bonos, tum malos exponit. Alio quo- 14. Cens. si. dam loco Augustinus i reprehendit eos, qui non se oc- cident Deo, & trucidant exaltarij suæ fusiæ voluntati celi; & curiositate sua ficiunt p̄fices maris, quibus perambulant ferreteræ feminæ abyssi, & luxurias suas ficiunt pecora campi, ut Deus signis dax coniunctam motus eas curas corum, recreans eos immortaliter. Plau- hix specimen sentus my- scus, hoc specimen feniū mystici proponere, præcipuus ejus modus, qui plus acuminis habent, attingendo. Leg- preteret potest Hieronymus in caput primus Sopho- niae, & Beda in Job.

Vox **Habes**
s/um quid
com pre-
hendat,
ſtrob. et NY bann. Sed collectio multorum,
minus numero soleat significari. Vox hebreæ **ſns** **com**
prehendit etiam capras, agnos, hederas, minutas an-
malis paſcialia, interdum etiam quodlibet pecus, vives
mne animal, quod sub hominiſ imperio eſt pabulo ter-
paſſer, ut boves, asinos, equos, camelos, &c. quia on-
nia grecis nomine Latini complectentur. Negant di-
e de una velote, vel capra, sed collectivè de multis, u-
namque oem **ſb** appellari, capram **ib** **w**.

Rives universas. Hieronymus, Armenta omnia
mea animalia Larini vocant armenta. Sab. בְּפִים

majora animalia Latini vocantur. Sub **U**ni-
versitate **I**nclusi possunt illa alia majora pascuula, ca-
meli, asini, muli, equi, &c. quemadmodum sub **T**ra**b**a
Interpretes frappantia lenitudo genere **G**es **A**nd*o*
reddidunt, quoniam poterint maliciose, quod genus pro-
se fer Hebreus nomen, fortassis ad majorem multit-
udinem indicandam; plures enim vacce ad prolificandu-
m quam boves conservantur. Id juxta mysticum sensu-

Remigius obseruavit de predicatoribus, quia boves
famini apte ad satrum.

Insuper & pecora campi.] Non aliam agnoscet vim in
insuper: quam ut sit idem quod, etiam: etiā, adhuc a
rem, etiam: etiā, sicut: etiā, licet Augustinus, et ali nec
quid venentur. Pro pecoribus campi Hieronymus reddit
animalia ari et hordeum, habentem ladanū, māxū et

et plures decesserunt, ut & haec subjecta intelligerentur homini. Videretur supplendum &c. Latinum quoque editio habens, quia ad pices respexit, inter quos, quamvis non ita profus exacte, censemur que Basilius ab his distinguat. Euthymius obseruat, a matriculo genere, & hoc ad neutrum esse transiit, ut hoc pacto ratione plicium genera comprehendentur. Treyvus verborum istorum causam suppletat, ne credereatur pices tantum immobiles, id est caput facies subjectos esse homini, ut conchylia, spongeas, &c. Sed qui veloci cursu narent per aquas latissime patentes.

Orioso licet hic multis difstincte de vario genere dictum animalium omnium, atque de multiplici arte capienda, & cicerandi agrebat bestias: præterea de maximis utilitatibus, quæ nobis omni animalium genere provenient: ex quibus rebus omnibus melius perspicuerit, quo paulo subiectum ea Deus sub pedibus nostris Petri nonnulli possunt ex Cantici trium puerorum explanatione, quam haber Perseus noster quarto libro Commentariorum in Danielicem.

Quicquid & ponso.	Si queris de aliis quae subiectum sunt sensibus nostris & B usibus, David eum non meministi, ut de plantis, arbo- ribus, seminibus, accipi Chrysostomi responsum: quo- niam ex parte totum significavit, & studiosiss. de aliis quod dicentes, reliquit. Sufficiet hab etiam, ut intelligenter negatos providentia de divina, hanc ead ista quoque applicare, ut Lyranus, & Cajeranus indi- cant. Denique ea recentius, quae in Genesim nominatam narrata sunt, sub hominis potestate esse.	11
Somita maris,	J. Figurata oratio alii quoque in locis	12
		13

*Ver. 10.] Domine Dominus noster, quam admirabile
est nomen tuum in universo.*

DECIMUS. I DEM quum sit hic versus cum primo possit titulum; nil aliud dicendum; nisi hinc, idcirco, ut loquiur Thomas, esse circulare Psalmum; alios in quibus partium repetuntur, semicirculares; cuius rei exempla sunt in prophetis poetis. Psalmi c. 1, pars prima versus est in principio, & in fine in cxvii. integer utroque. In aliis versus integrum versus quandoque intercalanter toti repetuntur. Repetitiones verbi haec intime indicant usus admirationis. Inniuit ita circularem velutin monum Christi redeuntis ad Patrem, a quo exierat s. Euthymius notar. Deum item mirabilem fusse in homine & ante lapsum, & post lapsum ipsius, obegre, ut in utroque benignitatem, ac munificientiam, ut innuit Chrysolomus principalem Psalmi materiam fusse adventum Messiae; & per eum magnificationem nominis divini in terra, ut ait Cajetanus: & moraliter, ut qui recte inchoato, codem modo finiat: quod si refrigescit in medio, yel in fine recalcet.

PSALMUS NONUS.

- ¹ In finem pro occultis filii, Psalmus David.
² Confitebor tibi Domine in toto corde meo;
narrabo omnia mirabilia tua.

8. cadet quoniam dominatus fuerit pauperum. Aseue & alia cantica s. aut de morte Saul, quinonnum
11. Dicit enim in cor suo: Oblitus est Deus, avertit faciem suam ne videat in finem.
12. Exurge Domine Deus, exalte manus tua:
13. Proprius quid irritavit impius Deum? dicit enim in corde suo: Non requiri.
14. Vides quoniam tu laborem & dolorem consideras: ut tradas eos in manus tuas.
Tibi derelictus est pauper; orphano tu eris adiutor.
15. Contere brachium peccatoris & maligni: queretur peccatum illius, & non invenientur.
16. Dominus regnabit in eternum, & in seculum facili: peribitis Gentes de terra illius.
17. Defide: ium pauperum exaudiens Dominus, præparatione cordis eorum audivit aures tuae.
18. Judicare pupilo & humili, ut non apponat ultra magnificare se homo super terram.

TITULUS.

Ver. 1. In finem pro occultiis filii, Psalmus David.

HIERONYMUS, ex Hebreo, vice verborum illorum, pro occultis, (nam alii non egenit expositione) reddit, super mortem, vel in media: Legerunt LXX, Aquila, Theodosio, V. & VI. editio: Rabbi Salomon, R. Kimi unicam dictiōνem פָּלָם הַלְּמֹת, sed A. quia: Novissimū etiā, juventus filii. Symmachus: Iles Sacerdotū qu., de morte filii; Thadocito, & V. editio: T. ip. duxit etiā, pro vigente etate filii: VI. editio: Juventus juventus.

Non datur optio alienis ab editione nostra tentandas, ut Laren, ten. Laben per Metathefin sit Nabal, aut per similem inversionem nevel, sive nabal, id est nablum, instrumentum musicum, super quo Psalmus iste caneretur, licebat nabis arcans, seu occulta, Hebreicā bhalam, decantata scribatur in Prolegomenis: aut familiari Laren, sive Laban sit nomen Principis, qui gesserit bellum contra Israëlatos, super cuius morte Malmus cantatus sit: aut bhalam species instrumenti musici: aut initium carminis, ad cuius consonantiam cani debuerit Psalmus, aut filius sit Anton, ad quem post mortem Naz patris, offici & consolations causa nuncius misit David, quis Anon male tractavit: aut sit Golias, ut innuit allata versio Chaldaica; occasionem fortan sumense ex eo, quod in Historia Regum, qui oī ſpiritus Latinē dicitur, vocatur Hebreicā בְּנֵי הַבָּנִים, quasi eſſet bantim, ob filiorum: aut sit Abrahom, quo mortuo recuperaverat David regnum, aut Ben sit proprium nomen Canoris, qui etiam Benaya: aut filius, Heman, qui erat princeps inter filios Core, five Coritarum, & curaret ab illic hume Psalmum cantari: aut vertendo Hebreo, in quibus bhalam sub una dictio sit, pro juventus splendida, sive alta: vel, sili, intelligatur de prosperitate populi Hebrei sub Messeia, aut dividendo dictiones, & laben per Metathefin dictum pro nabal intelligendo insipientem, sit de morte viri insipientis, & improbi, at tyranni: aut de morte primogeniti Pharaonis, & aliorum Egyptiorum, quando liberatus est populus, ex captivitate, qui etiam populus vocatur a Deo primogenitus suis: aut iterum bhalam sumendo pro juventute, de Davide, qui filius in juventute, sed in adolescentia vixit, & vocatus בְּנֵי הַבָּנִים: aut de juvenilis scemini, quarum chori concinerent hunc Psalmum;

Vocum Mo-
tathenii.Arcana in
nabali des-
cantes:
24.1.5. 20.
Laban.
Varietas
sententiarum:

Hebrei singulare aliquantum opere interpretare. LXX, passionem Christi & resurrectionem per verbum ab consonante, celare voluisse, nec à Gentibus illo tempore facta. Augustini confutans, & Augustinus nominat sententiam de Abrahom. Hujus enim opera non occulta, nec manifesta, & mala fuerunt contra partem, inquit Hieronymus, & ut Augustinus arguit, ageretur in aliis Titulis cum nomine Abrahom, exprimit quoque quod sit filius David: in hoc præterea Psalmus dicitur multa de Gentibus, quæ nullo modo spectant ad bellum quod cum filiis Iudeis, movit Abrahom adversus patrem: Ad huc in morte Abrahom non læsum, quale est hoc, fed lugubris cecinit Carmen, ut attacio[n]at Lyranus: apud quem legi conformatio[n]em aliarum nonnullarum ex recitatib[us] opinionib[us].

Hebrei singulare aliquantum opere interpretare, quibus apud Mattheum & Confiteor tibi Ester, &c. ac Eusebium, Asterio, Remigio, & alii. Origenes, Didymus, Theodoretus negant, sed Prophetæ terminus esse, quod plures assertur, aut quorundam, qui beneficis affecti sunt. Hieronymus & Rupertus auferunt vocem Ecclesiæ. Vera omnia secundum diversos respectus, Prophetæ loquuntur: sed ut Christi typus, vel Christum spectans, qui caput est Ecclesiæ.

Confiteor tibi, Iebræus non habetur, tibi, sed solum nomen Dei, sive Domini בְּנֵי quod quam posse est causus Vocativi, recte expressum est illud pronomen Chaldaicæ, coram Domino: "וְאַתָּה kedam".

In Psalmum IX. Vers. 2. 3.

tionem, & articulum prefigi, solere nominibus. Præcisus sit Trinus, omnipotens, &c. & dici potest fidei: velut nos punctis licet nobis legere בְּנֵי laben & בְּנֵי laben. Sed quia puncta adhibendo potest parat, diceb[us] infi[bus] debet bonitate & misericordia confer nobis, quam appellamus confessionem laudis, & gratiarum actionis: vel quoniam recententur iudicia Dei, ac proprie opera, que procedunt ex justitia. Ultima confessio est hujus Psalmi secunda; aliorum, qui eodem modo inchoant, aut à sententiis: præterea illorum, qui nominantur hallelujatii psalmi hal-
lujatii, & Burgensis.

¶ Trina confessio in his verbis

Ad titulum Psalmi xlv. conguenit. 2. S. f. 4.

Non pigrit hac paulo sufficiat annotatio, que condunt cunct etiam tituli dicti Psalmi XI. Et ad editionem nostram defendendam: quod stremu[n]t nobis faciendum semper est, & ad Patrum unanimem sententiam sequendum, que duo precipit Concilium Tridentinum.

ARGUMENTUM.

Quod prolixiori tibi, & brevior expeditiorum Argumentum expoſitio. Non Golias, ut ponit Agellius, & quidam altero nomine vocatum dicunt Laben, non Nabal, ex inversis litteris nominis Laban, ut Arias non Anon. Caſtanus: non Abrahom, ut Thomas: non David: vicit in juventute, ut Burgenſton Saul, ut alii habent in corpore, ut quodammodo Deum sibi debitorum contrituere, nullus mundanus cogitationibus fluctuando: divine dispositioni in nulo contradicendo, & quantum fieri potest, quia Deus est major nostro corde me, nec potest stratum angustum, palliumve breve plures capere.

Si confessionem extream & vocalem placet intelligere, fieri in corde interpretabitur, ex corde, quod Paulus appetit contare in corde, & psallere spiritu ac mente. Nulquam legitimus, ut Hieronymus q. aliquem sine voce cantasse. Unde necesse est hic in corde, ex corde intelligi, scilicet, ut non solum ore, sed etiam corde canimus. Confiteor, inquit, tibi Domine in toto corde meo. Caſtanus cordis fulsis confessionem hic accipit. Melius pro externa, & publica etiam sumitur.

Narrabo omnia mirabilia tua: Christus quidem narratur, se dicti nomen Patris fratribus suis: unigenitus enim qui est in sinu Patris, ipse emeravit si, tamen David ipse de ipsis quoque agit, Volens pro beneficiis aliquo singulari, sed & illius occasione, etiam pro reliquis gratias agere, & celebrare laudes ejus, admiratione dignas.

Psalmum hunc in duas partes diffracte, & ecclie non est. Janenii sententia.

Ver. 2.] Confiteor tibi Domine in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua.

Ver. 3.] Lætorab[us] & exultabo in te: psallam nomini tuo Altitutime.

Polluitur Deo quantum maximam capere animus suis gratiam posse, & laudem narrationem praeterea, que ad aliorum etiam valeat eruditio[n]em, confituntur, ac facinorum erga illius mirabilium: item deinceps non in suis, aut quorundam cunque hominum virtibus, non in ulla alia re ceduisse fragilique voluptam captum, sed in uno Deo, & bonitatis ipsius memoria, letarium mente corpore exultatur: fed & carmine Deum celebratur, omni sublimiore laude, quæ supereninent illam potentiam suam pro ipso insigniter declaraverit.

Exstirpat loqui Christus Patri eo modo, & iis feret verbis, quibus apud Mattheum & Confiteor tibi Ester, &c. ac Eusebium, Asterio, Remigio, & alii. Origenes, Didymus, Theodoretus negant, sed Prophetæ terminus esse, quod plures assertur, aut quorundam, qui beneficis affecti sunt. Hieronymus & Rupertus auferunt vocem Ecclesiæ. Vera omnia secundum diversos respectus, Prophetæ loquuntur: sed ut Christi typus, vel Christum spectans, qui caput est Ecclesiæ.

Confiteor tibi, Iebræus non habetur, tibi, sed solum nomen Dei, sive Domini בְּנֵי quod quam posse est causus Vocativi, recte expressum est illud pronomen Chaldaicæ, coram Domino: "וְאַתָּה kedam".

Extremo Psalmo lepto[n] distinximus duplēm confessionem, vel peccatorum nostrorum, vel operum, seu attributorum divinorum. Hæc posterior confessio adhuc distinguuntur a Valentia, in eam, quæ est propriæ de attributis, & perfectionibus Dei secundum se, ut quod

¶ Ver. 1. 77
Hieronymi & aliorum explicatio.

¶ Ver. 1. 10
Treveti sententia.

¶ Ver. 4. 3. 28
Exodus 1. 10

¶ Ver. 4. 3. 28
Exodus 1. 10

